

SUOMALAISTEN TERVEYS JA JAKSAMINEN TYÖELÄMÄSSÄ

Suomalaisten terveys on viime vuosikymmeninä yleisesti ottaen suuresti parantunut. Monien kroonisten kansantautien aiheuttama kuolleisuus ja sairastavuus on siirtynyt yhä vanhempiin ikäryhmiin. Suomalaisten odotettavissa olevaan elinikään on tullut lisää noin kymmenen vuotta – ja vielä pääsääntöisesti terveitä vuosia.

Julkisuudessa hieman negatiivisessa valossa paljon esillä ollut väestön ikääntyminen on näin paljolti terveystyömme hieno saavutus: Enää ei kuolla ”saappaat jalassa” työiässä, vaan yhä useampi suomalainen voi viettää yhä useamman hyvin ansaitun eläkevuoden. Huoli väestön ikääntymisen aiheuttamasta suuresta rasitteesta palvelujärjestelmälle on sikäli ylimitoitettu, että ikääntyvän väestön terveys ja toimintakyky myös paranevat.

Toki terveystyössämme on monenlaisia huolia: Erityisesti alkoholin kulutuksen kasvu ja nuoremman väestön lihominen ovat väestöryhmien välisten terveyserojen ohella huolia. On myös muistettava, että monien tunnettujen tavoitteiden, kuten tupakoinnin, ravinnon ja liikunnan suhteen on vielä paljon tehtävissä.

***

Eräs suuria kysymyksiä koskee työvoimamme terveyttä, työkykyä ja eläköitymistä. Samaan aikaan kun elinikä on voimakkaasti pidentynyt, keskimääräinen eläkkeelle siirtymisen ikä laskee. Työkyvyttömyys, työssä jaksaminen sekä eläköitymishalukkuus nousivat tärkeiksi kysymyksiksi. Työvoima on niin yritysten menestymisen kuin kansantalouden keskeisiä kysymyksiä. Tämä on nostanut työvoiman terveyden ja työssä jaksamisen vahvasti esille.

Asian merkitystä korostaa vielä työikäisen väestön osuuden supistuminen ja odotettavissa oleva työvoimapula. Tässä tilanteessa on havahduttavaa tietoa, että sairauksien vuoksi menetämme vuosittain lähes 500.000 työvuotta. Näin ollen sairauksia ehkäisemällä meillä on tavaton kotimainen työvoimareservi!

Osa väestön työvuosien menetyksestä johtuu ennenaikaisesta kuolleisuudesta. Tässä sydän- ja verisuonitaudit on suurin ryhmä; seuraavia ovat syövät ja tapaturmat. Näiden taustalla alkoholi ja tupakka näyttelevät erittäin suurta osuutta.

Työkyvyttömyyden ja ennenaikaisen eläköitymisen lääketieteelliset syyt ovat puolestaan varsin toisenlaiset: Näissä tilastoissa tuki- ja liikuntaelinsairaudet ja mielenterveydelliset syyt ovat aivan keskeiset. Viime vuonna alkaneista työkyvyttömyyseläkkeistä 38 % johtui tuki- ja liikuntaelinsairauksista ja 26 % mielenterveyden häiriöistä ja joista 2/3 oli masennusta. Sydän- ja

verisuonitautien osuus on vuosien kuluessa vähentynyt, ja se oli vuonna 2007 enää vain 8 %.

Viime vuosien lisääntynyt huomio työhyvinvointiin sekä masennuksen toteamiseen ja hoitamiseen ovat varmasti vaikuttaneet siihen, että mielenterveydellisten tekijöiden lisääntyminen työkyvyttömyyseläkkeiden syynä pysähtyi tämän vuosikymmenen alussa, kun taas tuki- ja liikuntaelinten osuus on nousussa. Se taas liittyy epäilemättä kansalaisten fyysisen aktiiviteetin vähenemiseen, lihomiseen ja yksipuoliseen työhön.

Yleisesti ottaen suomalaisten eläköityminen on viime vuosina vähentynyt ja useat tutkimukset viittaavat työssä jaksamisen jonkinlaiseen parantumiseen. Tässä on kysymys toisaalta suomalaisten terveydentilan yleisestä kohenemisestä ja toisaalta siitä, että työssä jaksamisen ja työterveyden edistämisen asiat ovat olleet vahvasti esillä.

***

Miesten ja naisten välillä on myös eroja. Historiallisesti on miesten kuolleisuus työiässä ollut paljon suurempi kuin naisten. Toisaalta sairastavuudessa ei vastaavaa eroa ole havaittu, vaan monien kroonisten vaivojen osuus on suurempi naisilla kuin miehillä.

Historiallisesti oli maaseudun emännillä monia työssä jaksamiseen liittyviä ongelmia. Tänä päivänä ongelmat liittyvät työn muuttuneeseen luonteeseen sekä toisaalta sosioekonomiseen asemaan. Monet riskitekijät, kuten tupakointi ja ylipaino, kasautuvat erityisesti alempien sosiaaliryhmien naisiin. Työasioiden suhteen on kiintoisa tieto, että naiset työskentelevät määräaikaissa työsuhteissa huomattavasti miehiä enemmän (6,5 v. vs. 4 v.).

Kaiken kaikkiaan on työssä jaksaminen sekä työvoiman saatavuus ja kunto suomalaisen terveystalouden keskeisiä kysymyksiä. Tässä suhteessa on paljon voitettavaa ja paljon haasteita. Viime vuosien kehitys on ollut jossakin määrin positiivinen. Kysymys on toisaalta kansanterveyden yleisestä kehityksestä ja terveyden edistämisestä. Toisaalta on kysymys työpaikkojen asioista: työturvallisuudesta, työterveyden edistämisestä ja työyhteisön positiivisesta ilmapiiristä. Näissä suhteissa tarvitaan paljon lisää työtä.